

Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Derneği Bülteni
Bulletin of Veterinary Pharmacology and Toxicology Association
e-ISSN: 2667-8381

Yağmur YAĞDIRAN ALATLI

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Enstitüsü, Veteriner Farmakoloji ve
Toksikoloji, Ankara, Türkiye

ORCID^a: 0009-0000-8255-889X

***Sorumlu Yazar:** Yağmur YAĞDIRAN
ALATLI

E-Posta: yagmuryag1@gmail.com

Geliş Tarihi: 01.03.2025

Kabul Tarihi: 02.05.2025

16 (1): 34-42, 2025

DOI: 10.38137/vftd.1649359.

Makale atfı

Yağdırın Alatl, Y. (2025). Türkiye’de at sporlarında ve beşeri sporlarda dopinge mücadele kural ihlallerinin ve yaptırımların karşılaştırılması incelenmesi, *Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Derneği Bülteni*, 16 (1), 34-42. DOI: 10.38137/vftd.1649359.

**TÜRKİYE’DE AT SPORLARINDA VE BEŞERİ
SPORLARDA DOPİNGLE MÜCADELE KURAL
İHLALLERİNİN VE YAPTIRIMLARIN
KARŞILAŞTIRILMALI İNCELENMESİ**

ÖZET. Doping, performansı yapay olarak artırarak adil rekabeti bozmakta ve ciddi sağlık riskleri doğurmaktadır. Antik dönemlerden beri insanlar ve hayvanlar için performans artırıcı maddeler kullanılmıştır. Günümüzde gelişen teknolojiyle doping daha sofistike hale gelmiş ve hem beşeri hem de at sporlarında yaygın bir sorun olmaya devam etmiştir. Beşeri sporlarda sporcular yasaklı maddelerle performanslarını artırırken, at sporlarında atların dayanıklılığı ve hızı artırılmaktadır. Dopinge mücadelede kurallar benzerlik gösterse de sorumluluk beşeri sporlarda doğrudan sporcuya, at sporlarında ise genellikle antrenör veya jockeye aittir. Ayrıca, at sporlarında doping ihlalleri etik ve rekabetin yanı sıra hayvan hakları açısından da değerlendirilerek daha kapsamlı yaptırımlarla sonuçlanmaktadır. Bu çalışma, kural ihlalleri ve yaptırımları karşılaştırarak spor yönetimi açısından önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: At Sporları, beşeri sporlar, doping, kural ihlalleri.

**COMPARATIVE ANALYSIS OF ANTI-DOPING RULE
VIOLATIONS AND SANCTIONS IN EQUESTRIAN
AND HUMAN SPORTS IN TURKEY**

ABSTRACT. Doping artificially increases performance, disrupts fair competition and poses serious health risks. Performance enhancing substances have been used for humans and animals since ancient times. Today, with developing technology, doping has become more sophisticated and continues to be a widespread problem in both human and equestrian sports. While athletes increase their performance with prohibited substances in human sports, the endurance and speed of horses are increased in equestrian sports. Although the rules in the fight against doping are similar, the responsibility lies directly with the athlete in human sports, while in equestrian sports, it usually lies with the trainer or jockey. In addition, doping violations in equestrian sports are evaluated in terms of ethics and competition as well as animal rights, resulting in more comprehensive sanctions. This study compares rule violations and sanctions and offers important implications for sports management.

Keywords: Equestrian, horse racing, human sports, doping, rule violations.

GİRİŞ

Doping'in Tanımı

Dünya Doping Mücadele Ajansı (WADA), doping'in tanımını daraltma veya genelleme riskini önlemek için özel bir tanım belirlemiştir. Örneğin, doping yalnızca “yapay performans artırıcı maddeler” olarak tanımlandığında, anabolik steroidler yasaklanırken, kan dopingi yasak kapsamına girmeyecektir. Öte yandan, “tüm performans artırıcı maddeler” şeklinde geniş bir tanım, enerji artırıcılar gibi günlük tüketim maddelerini de içerebilir. Enerji artırıcıların yalnızca vücut dengesini koruduğu savunulsa da benzer bir argüman testosteron desteği için de öne sürülebilir (Moller, 2009). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, doping'in ne olduğuna dair tek bir tanımın var olmaması gerekliliği ortaya çıkmıştır. WADA tarafından kullanılan tanımdan görülebileceği gibi: Doping, Dünya Doping Mücadele Kurallarına (Code) göre, Madde 2.1 ile 2.11 arasında yer alan doppinge mücadele kural ihlallerinden birinin veya birden fazlasının gerçekleşmesi durumudur (Code, 2021).

Doping'in Tarihçesi ve Doping Mücadeleye Giriş

Doping kelimesi, Güney Afrika yerlilerinin yorgunluğu gidermek için kullandıkları “dop” adlı likörden türemiştir ve 1889'da İngilizceye “dope” olarak girmiştir (Kaya, 2015). Başlangıçta, atlarda uyarıcı olarak kullanılan afyon içeren bir ilaç olarak tanımlanmıştır (Ljungqvist, 2017). Performans artırıcı maddeler antik dönemlerden beri kullanılmıştır. MÖ 2700'lerde Çin'de “Ma Huang” (efedrin içeren bir bitki) uyarıcı olarak tüketilmiş, Antik Olimpiyatlarda bitkisel özler kullanılmıştır (Dirix ve Sturbois, 1998; Fourcroy, 2008). Hintli hekim Sutruta, MÖ 300'de cinsel gücü artırmak için testis yenmesini önermiştir (Chinery, 1983). Halüsinojenik mantarlar da eski Olimpiyatlarda kullanılmıştır (Thieme ve Hemmeersbach, 2010). 1970-1990 arasında doping, sadece bireysel hırslar için değil, milliyetçilik ve siyasi rekabet amacıyla da kötüye kullanılmıştır (Thieme ve Hemmeersbach, 2010). Eski Yunan'da doping cezalarının ölümle sonuçlandığı raporlanmıştır (Prokop, 2002).

Beşeri Sporlarda Doping Mücadeleye Giriş

1960 Roma Olimpiyatları'nda Danimarkalı bisikletçi Knud Enemark Jensen'in yarış sırasında hayatını kaybetmesi, sporda doppinge mücadelenin dönüm noktalarından biri olmuştur. Önce güneş çarpması sanılan bu olayın, sporculara verilen uyarıcı kokteyl nedeniyle gerçekleştiği anlaşılmıştır. Rapora göre, damar genişletici Ronicol (Groth ve ark., 1960) ve amfetamin benzeri bir madde (Houlihan, 2002) kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Olay, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ni (IOC) harekete geçirmiş ve 1961'de IOC Tıp Komisyonu kurulmuştur. (Ljungqvist, 2017). 1967'de IOC, ilk yasaklı maddeler listesini yayımlamış ancak anabolik steroidler henüz listeye

dahil edilmemiştir (Dirix ve Sturbois, 1998; Thieme ve Hemmeersbach, 2010). 1968 Meksika Oyunlarında doping kontrol örnekleri alınmış ve ilk Olimpik doping vakası tespit edilmiştir. İsveçli bir modern pentatlon sporcusunun alkol testi pozitif çıkmış ve takımın bronz madalyası geri alınmıştır. 1972 Münih Olimpiyatları'nda doping kontrolleri daha kapsamlı hale gelmiş, ABD'li yüzücü Rick DeMont efedrin içeren astım ilacı nedeniyle diskalifiye edilerek madalyasını kaybetmiştir (Ljungqvist, 2017).

IOC, doping kontrollerinin Ulusal Olimpiyat Komiteleri ve Uluslararası Federasyonlar tarafından yürütülmesi gerektiğini açıklamış, 1972'de Uluslararası Atletizm Federasyonları Birliği (IAAF) kendi Tıp Komisyonu'nu kuran ilk federasyon olmuştur. (Ljungqvist, 2012). 1970'lerin sonunda, doping analiz laboratuvarları için prosedürel kılavuzlar oluşturulmuş ve IOC, yalnızca akredite laboratuvarların kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir (Baoutine ve ark., 2016).

1976 Montreal ve 1980 Moskova Olimpiyatları'nda, anabolik steroidlerin tespiti için radyoimmünojenik tarama prosedürleri uygulanmış, pozitif sonuçlar Gaz Kromatografisi-Kütle Spektrofotometresi (GCMS) ile doğrulanmıştır (Brooks ve ark., 1975; Rogozkin ve ark., 1979). Donike ve arkadaşları, testosteronun (T) yasaklı kullanımını belirlemek için epitestosteron (E) oranını ölçen bir yöntem geliştirmiştir (Donike ve ark., 1983). Normalde T/E oranı 1:1 olup, T kullanımı bu oranı artırmaktadır. Güncel yönergelere göre, 4:1 üzeri değerler şüpheli kabul edilmekte ve ek analizler gerektirmektedir (Wilson ve Derse, 2001; ABP, 2023). 1984 Los Angeles Olimpiyatları'nda, IOC Yasaklılar Listesi yalnızca mevcut analitik tekniklerle tespit edilebilen maddeleri içermekteydi. Ancak ABD bisiklet takımının kan dopingi itirafı sonrası IOC, kan dopingini yasaklamıştır (Birkeland ve ark., 1997). 1980'lerde anabolik steroidlerin kötüye kullanımı artarken, 1988 Seul Olimpiyatları'nda Ben Johnson skandalı, müsabaka dışı doping kontrollerinin önemini ortaya koymuştur. Androjenik Anabolik Steroidler (AAS) sporcuların antrenman süreçlerinde performanslarını artırmak için kullanıldığından, bu dönemde müsabaka dışı kontroller yaygınlaştırılmıştır (Ljungqvist, 2017).

1999'da doping kurallarını standart hale getirmek ve mücadeleyi güçlendirmek amacıyla WADA kurulmuştur. WADA, günümüzde doppinge mücadelede küresel düzenlemeler ve kontrollerin yürütülmesini sağlamaktadır (Fourcroy, 2008).

At Sporlarında Doping Mücadeleye Giriş

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Sporda Doping Mücadele Uluslararası Sözleşmesi, insan sporcular arasında performans artırıcı maddeler ve yasadışı yöntemlerle mücadele için ulusal ve uluslararası düzeyde yasalar ve sosyal normlar oluşturmuştur. Ayrıca, spor görevlilerinin sporcuları doping kullanımına teşvik etmesinin ciddi sağlık riskleri

ve istismar içerdiğine dair kamuoyu farkındalığını artırmıştır. Sözleşme, binicilik sporlarında da benzer önlemleri teşvik etmiştir. At sporlarında bilinen ilk doping örnekleri, 15. yüzyılda anason tohumu, su, bal ve kırmızı arsenik sülfid içeren karışımların kullanımıyla ortaya çıkmıştır. Daha iyi belgelenmiş vakalar ise 19. yüzyıla aittir. 1812'de İngiltere'de atlarına arsenik uygulayarak doping yapan ve atların ölümüne sebep olan Daniel Dawson idam edilmiştir (Kaya, 2015).

Kokain ve eroin gibi alkaloidlerin tespiti için tükürük bazlı testlerin hızla geliştirilmesi desteklenmiştir. At sporlarında anabolik steroidlerin kötüye kullanımı 1941'e kadar uzanmaktadır. Holloway adlı bir ABD yarış atına birkaç ay boyunca testosteron uygulanmış ve yarış yeteneğini geri kazandığı bildirilmiştir. Daha yakın zamanda, şampiyon Thoroughbred Big Brown'ın antrenörü, atlarına stanozolol enjekte ettiğini itiraf etmiştir. At, steroid kullanırken başarılı olmuş, ancak bırakıldığında performansı düşmüştür. ABD, Fransa, İngiltere ve İrlanda At Yarışı Otoriteleri, artan doping sorununa karşı 1961'de kaynaklarını koordine etme kararı almıştır (Waller ve Mcleod, 2016). 20. yüzyılın başında Avusturya'da at yarışlarında kimyasal analizler uygulanmış, 1910-1911 yıllarında yapılan 218 test sonucunda pozitif bulgular nedeniyle antrenörlere yaptırımlar uygulanmıştır (Thieme ve Hemmeersbach, 2010).

Üst düzey binicilik ve at yarışlarında etkinliklerin yoğunluğu, yüksek para ödülleri ve bazı veteriner hekimlerin yarışmacı taleplerini önceliklendirmesi, sağlıklı atların yarışmalara sokulma riskini artırmaktadır. Bu nedenle, yasaklı maddelerin kontrolü Uluslararası Binicilik Federasyonu (FEI) ve Uluslararası At Yarışı Otoriteleri Federasyonu (IFHA) için kritik bir konudur. 2005 yılında FEI, 416 yarışmada 2563 atın doping kontrolünü gerçekleştirmiş ve analizleri akredite laboratuvarlarda yaptırmıştır. 2004 Olimpiyatlarındaki pozitif vakalar sonrası FEI, ilaç kullanımı ile kasıtlı doping arasında ayırım yapan bir sistem oluşturmak için bir Görev Gücü kurmuştur. 1 Haziran 2006'da WADA yönergelerine dayalı olarak Atlar için Doping Mücadele ve Kontrollü İlaç Kullanım Kuralları yürürlüğe girmiştir. En ciddi doping vakaları için ağır yaptırımlar uygulanmaya başlanmıştır (Higgins 2006).

Doping hem insan hem de hayvan sporlarında yasak olup, bu süreçler yasal kuruluşlar tarafından denetlenmektedir.

Beşerî Sporlarda Doping Mücadelede Yetkili Kuruluşlar

WADA, 1999 yılında uluslararası bağımsız bir ajans olarak kurulmuş ve spor hareketi ile dünya hükümetleri tarafından eşit şekilde finanse edilmiştir. WADA, bilimsel araştırma, eğitim, doping mücadele kapasitelerinin geliştirilmesi ve tüm sporlarda doping mücadele politikalarının uyumlu hale getirilmesini sağlamaktadır. Lozan Bildirgesi doğrultusunda,

uluslararası doping mücadeleyi teşvik etmek amacıyla 1999'da Lozan'da kurulmuş olup, Olimpik Hareket ve kamu otoritelerinden eşit temsilciler içermektedir (Hanstad ve ark., 2008). Türkiye Doping Mücadele Komisyonu (TDMK), 24 Mayıs 2011'de Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi bünyesinde kurulmuş, Türkiye Doping Mücadele Talimatı ise 23 Eylül 2011'de WADA tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

At Sporlarında Doping Mücadelede Yetkili Kuruluşlar

FEI, binicilik sporlarının yönetim organı olup, engel atlama, at terbiyesi, atlı dayanıklılık ve para-binicilik gibi disiplinleri yönetmektedir. At yarışlarıyla ilgisi olmayan FEI, binicilik sporlarını düzenleyerek ve etik kurallar çerçevesinde yöneterek at refahını korumayı amaçlamaktadır. Doping mücadele, 5 Nisan 2010'da yürürlüğe giren Atlar için Doping Mücadele ve Kontrollü İlaç Yönetmeliği ile yürütülmektedir (Higgins, 2006; Wend, 2011).

IFHA, at yarışı faaliyetlerini düzenleyen bir kılavuz olarak bilinen "Uluslararası Çiftleştirme, Yarış ve Bahis Anlaşması"nı yayımlamakta ve güncellemektedir. IFHA'nın belirlediği kurallar gereği, yarış sonrası atlardan alınan örneklerde yasaklı madde bulunmaması esastır. Türkiye'de, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yetkilendirilen Türkiye Jokey Kulübü (TJK), doping kontrolünden sorumlu olup IFHA üyesidir (Wong ve Wan, 2014).

Uluslararası Yarış Komiserleri Birliği (ARCI), at ve tazi yarışlarının yönetmeliklerini belirleyen çatı örgüttür. Atlarda Yasaklanmış Maddeler ve Uygulamalar Danışma Konseyi, veteriner hekimlerden ve yarış kimyagerlerinden oluşmaktadır. Türkiye Binicilik Federasyonu (TBF), gösteri atları kapsamında FEI'nin Atlar için Doping Mücadele Talimatını sitesinde yayınlar, uygular ve uygulanması için her türlü önlemi alır. At yarışlarıyla ilgili yetkili kurum ise Tarım ve Orman Bakanlığıdır. Yarışlar, TJK yetkisiyle At Yarışları Kanununa (AYK) ve At Yarışları Yönetmeliğine (AYY) göre oluşturulan "Yüksek Komiserler Kurulu-YKK"nın kontrolünde gerçekleştirilir. At yarışları için uygulanan bu iki düzenlemeye yönetmeliğin 131. Maddesi Doping ile ilgili cezaları kapsamaktadır (Kaya, 2015).

Beşerî Sporlarda Doping Mücadele Kural İhlalleri

Doping, Türkiye Doping Mücadele Talimatının Madde 2.1–2.11 bölümlerinde belirtilen kural ihlallerinden birinin veya birden fazlasının gerçekleşmesi olarak tanımlanır. Madde 2, hangi durumların doping mücadele kural ihlali sayılacağını belirler. Doping vakalarına yönelik yargı süreçleri, ilgili kuralların ihlal edildiği iddialarına dayanarak yürütülür. Sporcular ve diğer ilgili kişiler, doping mücadele kuralları, yasaklı maddeler ve yöntemler konusunda bilgi sahibi olmakla yükümlüdür (TDMK, 2021):

2.1. Sporculardan alınan örneklerde yasaklı bir

- madde, onun metabolitleri veya belirteçleri bulunması halinde, sporcular bu maddelerin varlığından sorumludur.
- 2.2. Sporcuların yasaklı bir maddeyi veya yöntemi kullanması ya da kullanmaya teşebbüs etmesi, başarılı olup olmamasına bakılmaksızın kural ihlali sayılır.
 - 2.3. Doping mücadele kuralları çerçevesinde yapılan bildirim sonrasında, geçerli bir sebep olmaksızın örnek vermektan kaçınmak, reddetmek veya örnek vermemek kural ihlali olarak kabul edilir.
 - 2.4. Bulunabilirlik kusurları, kayıtlı doping kontrol havuzundaki bir sporcunun, on iki ay içinde uluslararası standartlara uygun olarak üç kez doping kontrolünü kaçırmaması veya bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda kural ihlali sayılır.
 - 2.5. Doping kontrol sürecini engellemek, müdahale etmek, yanıltıcı işlem yapmak veya bunlara teşebbüs etmek kural ihlalidir.
 - 2.6. Yasaklı bir madde veya yöntemin kişisel olarak bulundurulması kural ihlalidir.
 - 2.7. Yasaklı bir madde veya yöntemin yasa dışı ticaretini yapmak veya bu ticareti gerçekleştirmeye teşebbüs etmek kural ihlalidir.
 - 2.8. Yasaklı bir madde veya yöntemi bir sporcuya uygulamak veya uygulamaya teşebbüs etmek kural ihlalidir.
 - 2.9. Bir sporcuya veya ilgili kişi tarafından doping ile ilgili suç ortaklığı yapmak ya da buna teşebbüs etmek kural ihlalidir.
 - 2.10. Doping Mücadele Kurulu yetkisi altındaki bir sporcu veya ilgili kişinin, profesyonel veya sporla bağlantılı bir sıfatla, belirli vasıflara sahip yasaklı bir sporcu destek personeliyle iş birliği yapması kural ihlalidir.
 - 2.11. Yetkililere bilgi vermek isteyen bir kişiyi bundan vazgeçirmeye çalışmak veya bu kişiye zarar vermeye yönelik herhangi bir eylemde bulunmak kural ihlalidir.

At Sporlarında Doping Mücadele Kural İhlalleri

Uluslararası Binicilik Federasyonu tarafından yayımlanan Atlar için Doping Mücadele ve Kontrollü İlaçlar Talimatındaki Madde 2, ADM (Atlar için Doping Mücadele) kural ihlallerini tanımlar. Doping vakalarında duruşmalar, bu kurallardan birinin veya daha fazlasının ihlali varsayımına dayanarak yürütülür. Yasaklı Maddeler ve Yöntemlerle ilgili aşağıdaki durumlar ADM kural ihlali sayılır (TBF, 2019; FEI, 2025):

- 2.1. Bir attan alınan örnekte yasaklı bir madde, metabolitleri veya belirteçlerinin tespit edilmesi.
- 2.2. Yasaklı bir madde veya yöntemin kullanılması ya da kullanmaya teşebbüs

edilmesi.

- 2.3. Örnek vermektan kaçınma, örnek verme talebini reddetme veya örnek vermeme.
- 2.4. Doping kontrol sürecine hile karıştırmak veya buna teşebbüs etmek.
- 2.5. Yasaklı bir maddeyi ata uygulamak veya uygulamaya teşebbüs etmek.
- 2.6. Yasaklı madde veya yöntemleri sahip olmak ve bulundurmak.
- 2.7. Yasaklı bir madde veya yöntemin ticaretini yapmak veya ticaretine teşebbüs etmek.
- 2.8. Suç ortaklığı: Bir ADM kural ihlaline veya ihlal teşebbüsüne yardım etmek, teşvik etmek, gizlemek ya da doğrudan veya dolaylı şekilde destek olmak.
- 2.9. Yasaklanmış bağlantı: FEI yetkisine tabi bir kişinin, belirli destek personelleriyle profesyonel veya sportif ilişki içinde olması.
- 2.10. Yetkililere bilgi vermek isteyen bir kişiyi engellemek veya zarar vermek amacıyla yapılan eylemler.
- 2.11. Atlarda bulunabilirlik bildirimleriyle ilgili hatalar, kural ihlali sayılır.

Daha önce de açıklandığı üzere gösteri atlarında ulusal ve uluslararası düzeyde doping kontrolü bağlamında uygulanan süreçler at yarışlarında farklılık gösterebilmektedir. At yarışlarında doping kontrolü de dahil olmak üzere ilgili tüm süreçler ve At Yarışları Yönetmeliği uyarınca yürütülmektedir. Bu bağlamda at yarışlarında kural ihlalleri şu şekilde tanımlanmıştır:

- 1- Bir ata, koşu sırasında hız, güç veya cesaretini değiştirmek amacıyla, normal besinler dışında herhangi bir maddenin herhangi bir yöntemle verilmesi kural ihlali olarak değerlendirilir.
- 2- Ayrıca, atın doping kontrol testi için örnek alınmasından kaçırılması durumunda, bu olay tutanakla kayıt altına alınır ve at dopingli kabul edilir (Anonim, 2011).

Yaptırımlar

WADA, 1999'da kurulduğunda küresel doping mücadele kurallarını uyumlu hale getirmeyi hedeflemiştir. Farklı federasyonlar arasında kuralların tutarsızlığı, aynı madde için sporculara farklı cezalar verilmesine neden olmuştur. Örneğin, iki farklı spor dalında yarışan sporculardan biri 6 ay, diğeri ömür boyu ceza almıştır. Benzer şekilde, bir tenisçi kendi federasyonu tarafından izin verilen bir ilacı kullanırken, turnuvarın düzenlendiği ülkede yasak olduğu için dopingli ilan edilmiştir (Young, 2017). Bu tür mağduriyetleri önlemek için tek bir yönetim organı üzerinden kuralların uygulanması önemlidir. TBF, Uluslararası Binicilik Federasyonu'nun WADA kurallarını temel alan "Atlar için Doping Mücadele ve Kontrollü İlaçlar Talimatını" kabul etmiştir. Ancak, at yarışlarında doping mücadelede yalnızca yasaklı madde tespiti ve örnek vermektan kaçınma kuralları

insanlardaki uygulamalarla benzerlik göstermektedir. Diğer kural ihlalleri at yarışlarında geçerli değildir. İnsan sporcular yasaklı madde kullanımı konusunda bilinçli karar verebilirken, atlar bu seçimi yapamaz. Bu durum, hayvancılıkta Beta-agonist ve hormon kullanımı ile binicilik/at yarışlarında anti-inflamatuar veya anti-psikotik ilaçlarla yapılan tedavilerde etik bir boyut oluşturur. Hayvan sağlığını korumaya yönelik tedavi ile performansı artırma veya sağlık sorunlarını maskeleye amacıyla doping uygulanması arasında önemli bir fark vardır. Bu farklılık, at yarışlarında yarışan hayvanların mağdur olup olmadığına dair etik soruları gündeme getirmektedir.

Türkiye Doping Mücadele Komisyonu Talimatı Bireylere Uygulanacak Yaptırımlar (Madde 10):

10.1. Turnuva sırasında doping mücadele kuralı ihlal edilirse, yetkili kuruluşun kararına bağlı olarak sporcunun tüm kazanımları iptal edilir ve madalya, puan, ödüller geri alınır.

10.2. Yasaklı madde veya yöntemle ilgili ihlallerde, duruma bağlı olarak hak mahrumiyeti cezası 2 veya 4 yıl olabilir.

10.3. Diğer doping mücadele kural ihlallerinde uygulanacak hak mahrumiyeti cezaları: Madde 2.3'ün veya Madde 2.5'in ihlali durumunda, uygulanacak hak mahrumiyeti ceza süresi kural ihlali kasıtlı değilse 2 yıl, aksi halde 4 yıl olacaktır. Madde 2.4'ün ihlali durumunda, uygulanacak hak mahrumiyeti ceza süresi iki yıldır, sporcunun kusur derecesine bağlı olarak verilen cezada indirim uygulanabilir ancak indirim sonrasındaki ceza süresi bir yıldan daha az olamaz. Madde 2.7 ve 2.8 ihlallerinde, ceza süresi ihlalin ciddiyetine bağlı olarak en az 4 yıl, en fazla ömür boyu men olabilir. Madde 2.9 ihlalinde ceza süresi en az 2 yıl olup, ciddiyetine göre 4 yıla kadar uzatılabilir. Madde 2.10 ihlalinde ceza süresi 2 yıldır.

10.4. Hak mahrumiyeti ceza süresini arttırabilecek ağırlaştırıcı sebepler: belirli kural ihlalleri (Madde 2.7, 2.8, 2.9 ve 2.11) dışında, doping mücadele ihlalinin daha ağır bir ceza gerektirdiğini tespit ederse, sporcunun ihlali bilinçli yapmadığını kanıtlayamaması durumunda, mevcut hak mahrumiyeti cezasına ihlalin ciddiyetine göre 2 yıla kadar ek ceza ekleyebilir.

10.5. Hak mahrumiyeti cezasının kusur veya ihmalin olmaması durumunda iptali: Sporcu veya ilgili kişi, kusur veya ihmalinin olmadığını kanıtlarsa hak mahrumiyeti cezası uygulanmaz.

10.6. Ağır kusur veya ihmali olmamasına bağlı olarak hak mahrumiyeti cezasının indirilmesi: Tanımlanmış bir madde veya bulaşık üründen kaynaklanan doping mücadele kural ihlali durumunda, hak mahrumiyeti cezası bir uyarı cezası ve azami olarak da iki yıl hak mahrumiyeti cezası şeklinde olacaktır.

10.7. Hak mahrumiyeti cezasının azaltılması veya askıya alınması: Kusur dışında, doping mücadele ihlallerinin ortaya çıkarılmasına somut destek verilmesi halinde, TDMK belirlenen ceza süresinin bir kısmını

askıya alabilir.

10.8. Sonuçların değerlendirilmesi sürecindeki mutabakatlar: Bildirilen doping mücadele kural ihlalinin erken kabulü ve cezanın kabulüne bağlı olarak bazı doping mücadele kural ihlalleri için 1 (bir) yıl indirim uygulanabilir.

10.9. Birden Fazla İhlal: ikinci kez ihlal etmesi durumunda uygulanacak hak mahrumiyeti cezası, cezaların en ağırlı olacaktır: en az altı ay; Birinci doping mücadele kural ihlali için uygulanmış olan hak mahrumiyeti ceza süresinin yarısı veya ikinci ihlal, ilk ihlal olarak değerlendirilirse hak mahrumiyeti ceza süresinin iki katı. Üçüncü kez gerçekleştirilen doping mücadele kural ihlali, genellikle ömür boyu hak mahrumiyeti cezası ile cezalandırılır. İstisnai durumlarda hak mahrumiyeti ceza süresi sekiz yıldan ömür arasında değişebilir.

10.10. Örnek alımından veya bir doping mücadele kural ihlalinin son müسابakalarda elde edilen sonuçların iptal edilmesi: Sporcunun elde ettiği diğer bütün müsabaka sonuçları adil yargı ilkeleri aksini öngörmediği sürece iptal edilecek ve verilen bütün madalyalar, puanlar ile ödüller geri alınacaktır.

10.11. Para ödülleri cezaya dayalı olarak geri alınması.

10.12. Mali sonuçlar: Bir Sporcunun ya da diğer Kişinin bir doping mücadele kuralını ihlal etmesi durumunda, TDMK, belirli durumlar göz önüne alındığında sporcuya veya diğer kişiye 20.000 Türk lirasına kadar varan miktarlarda para cezası uygulanmasına karar verebilir.

10.13. Hak mahrumiyet ceza süresinin başlaması: Yeni hak mahrumiyet cezası mevcut cezanın tamamlanmasının ardından sonraki ilk gün başlar.

10.14. Hak mahrumiyeti ceza süresince veya geçici askıya alma süresince geçerli olacak durum: Hak mahrumiyeti cezası süresince sporcular ve ilgili kişiler, hiçbir resmi müsabaka veya etkinliğe katılamaz. Ancak, doping kontrolüne tabi olmaya devam ederler.

10.15. Yaptırımların kendiliğinden yayımlanması: Her yaptırımın hüküm altına alındığı şekliyle zorunlu olan kısmı, bunun için ayrıca bir karara ihtiyaç duyulmaksızın yayımlanır.

Uluslararası Binicilik Federasyonu ve Türkiye Binicilik Federasyonu Atlar İçin Doping Mücadele ve Kontrollü İlaçlar Talimatı; Madde 10: Yaptırımlar:

TBF Disiplin Talimatına (2015) göre, atlar ve diğer yarışma hayvanlarında doping ihlallerinde FEI Atlar için Doping Mücadele Talimatı ve ilgili kurallar uygulanır. Doping ihlali sebep olan kişiler disiplin kurulunca cezalandırılır. Uluslararası ve ulusal kurallara göre sorumlu tutulanlar da dopingden sorumludur.

10.1. Kuralı ihlalinin yapıldığı yarışmadaki sonuçların geçersiz sayılması: Büyük organizasyonlarda kural ihlali durumunda, sorumlu kişinin yarışmadaki tüm sonuçları geçersiz sayılır; madalya, puan ve ödülleri geri alınır. Eğer atın diğer müsabakalardaki sonuçları da etkilenmişse, farklı bir biniciyle kazanılmış olsa bile

ödülleri iptal edilebilir ve yarışmadan diskalifiye edilebilir.

10.2. Yasaklı madde veya yöntemlerin kullanımı, teşebbüsü veya bulundurulması 2 yıl men ve en fazla 15.000 CHF (İsviçre frangı) para cezasıyla cezalandırılır.

10.3. Diğer kural ihlalleri için men cezası: Madde 2.3, 2.4 veya 2.5'in ihlalleri 2 yıllık men ve 15.000 CHF'ye kadar para cezası, artı yasal masraflar, Madde 2.7'nin ihlalleri ciddiyete bağlı olarak en az 4 yıl ila ömür boyu men ve 25.000 CHF'ye kadar para cezası uygulanabilir ve ciddi vakalar yasal makamlara bildirilebilir, Madde 2.8'in ihlalleri 2 yıla kadar men ve 15.000 CHF'ye kadar para cezası, artı yasal masraflar, Madde 2.9'un ihlalleri, 2 yıl men, hatanın seviyesine ve koşullara bağlı olarak 1 yıla indirilebilir, Madde 2.10'un ihlalleri, 2 yıla kadar men, 15.000 CHF'ye kadar para cezası, artı yasal masraflar olarak değerlendirilir. Madde 2.11'in ihlalleri, at için 2 aylık uzaklaştırma, antrenör, sahip veya sorumlu kişinin hatasına bağlı olarak uyarıya indirilebilir. Ancak, son dakika yer değişiklikleri veya testten kaçınma girişimini düşündüren eylemler varsa, indirgeme mümkün değildir.

10.4. Hak mahrumiyeti ceza süresini arttıracak ağırlaştırıcı sebepler

10.5. Kusur veya ihmal olmadığı kanıtlanırsa, men cezası ve yaptırımlar azaltılır.

10.6. Men süresinin belirgin bir kusur veya ihmal bulunmamasından dolayı azaltılması: Tanımlanmış bir madde veya bulaşık üründen kaynaklanan dopinge mücadele kural ihlali durumunda, hak mahrumiyeti cezası bir uyarı cezası ve azami olarak da iki yıl hak mahrumiyeti cezası şeklinde olacaktır. Bir atın örneğinde yasaklı madde bulunursa, sorumlu kişi, azaltılmış bir yaptırım için hak kazanmak amacıyla maddenin atın sistemine nasıl girdiğini kanıtlamalıdır.

10.7. Kusur dışında başka sebeplerden dolayı men süresi veya diğer cezaların kaldırılması, azaltılması veya askıya alınması: kural ihlallerinin keşfedilmesi veya kanıtlanmasında somut yardım ile geçerli men süresinin minimum yarısına kadar bir indirme yapılabilir.

10.8. Sonuçların değerlendirilmesin sürecinde yapılan anlaşmalar: Erken Kabul ve Yaptırım Kabulüne Dayalı Altı (6) Aylık İndirim uygulanabilir.

10.9. Mükerrer İhlaller: Bir kişinin ikinci kuralı ihlali için, men süresi en az altı ay; ilk ihlal için verilmiş men süresinin yarısı veya ikinci ihlalinin bir ilk ihlalmış gibi kabul edilmesi halinde geçerli olacak men süresinin iki katı olacaktır. Üçüncü bir dopinge mücadele kuralı ihlalinin sonucunda, genellikle yaşam boyu men cezası verilir. Bazı özel durumlarda, men süresi sekiz yıl ila yaşam boyu men şeklindedir.

10.10. Örneklerin alınmasının ardından takiben müsabakalardaki sonuçların geçersiz sayılması: Pozitif örnek alınan müsabakadaki sonuçlar otomatik olarak iptal edilir. Ayrıca, ihlal tarihinden men cezasının başlangıcına kadar elde edilen tüm sonuçlar geçersiz sayılır; madalya, puan ve ödüller geri alınır, ilgili

yaptırımlar uygulanır.

10.11. Kaybedilen ödül parası: Kuralı ihlali sonucu kaybedilen ödül parası geri alırsa, bu ödül parasını, kaybeden sorumlu kişi/takım yarışmamış olsaydı hak kazanacak olan bir sonraki yerleşen sorumlu işi/takıma tahsis edilir.

10.12. Kasıtlı olarak ihmal.

10.13. Men Cezası süresi: Aksi belirtilmedikçe, bir kişi veya at için men cezası, cezanın verildiği yargılama tarihi, duruşmadan feragat edilmesi durumunda menin kabul edildiği tarih veya FEI Mahkemesi kararında belirtilen tarih itibarıyla başlar.

10.14. Men Cezası Esnasında Statü: Men cezası alan at, sorumlu kişi ve/veya destek personeli, ceza süresince FEI, ulusal federasyonlar veya diğer organizasyonlar tarafından düzenlenen hiçbir yarışmaya veya etkinliğe katılamaz (seyirci olmak hariç). FEI ve/veya ulusal federasyonlar, sporla ilgili mali destek ve menfaatlere el koyabilir. Men cezası alan bir at, testlere tabi tutulabilir ve ilgili kişiler FEI müsabakalarının yapıldığı alanlara girmekten menedilebilir.

10.15. Yaptırımların kendiliğinden yayımlanması: Her yaptırımın hüküm altına alındığı şekliyle zorunlu olan kısmı, bunun için ayrıca bir karara ihtiyaç duyulmaksızın yayımlanır.

Türkiye At Yarışları Kanunu (AYK) ve At Yarışları Yönetmeliği (AYY) Uyarınca Yaptırımlar:

Şüpheli A örneğinde yasaklı madde veya metabolit tespit edilirse, B örneği analiz edilir ve sonucu kesindir. Doping pozitif çıkarsa, idari, adli ve para cezaları uygulanır. Yarış Komiserler Kurulu veya Yüksek Komiserler Kurulu cezaları belirlemeye yetkilidir (AYK Madde 4; AYY Madde 131, 134).

At Yarışları Kanununa Göre Belirlenen Yaptırımlar:

Madde 4 – (Değişik:23/3/2023-7442/7 md) At yarışlarında yasaklı madde ve uygulamalara yönelik yaptırımlar bu madde kapsamında değerlendirilir. At İlgililerine Verilecek Cezalar: Antrenör, seyisbaşı, seyis ve at sahibi sorumludur. Yasaklı madde tespiti halinde, at sahibine 15.000 TL para cezası, antrenör, seyisbaşı veya seyis için 14 ay men cezası, antrenöre yasaklı madde türüne bağlı olarak 4-14 ay men ve 2.250-15.000 TL ceza uygulanır. Tekrar halinde, ilk tekrarda 2 katı, ikinci tekrarda 3 katı, üçüncü ve sonrası: 4 katı olacaktır. At ilgilileri antrenör cezasının yarısı oranında ceza alır. Yarış Görevlilerine Verilecek Cezalar: Yasaklı madde fiiline karışanlar süresiz men edilir ve görevlerine son verilir. İlgili kişilere para cezası uygulanır. Ata Uygulanacak Yaptırımlar: Yasaklı madde tespit edilen atın men süresi tıbbi kullanımı olmayan madde için 14 ay, yarış sonucunu etkileyebilecek madde için 9 ay, sınırlı etkisi olan madde için 6 ay, çok az etkili madde için 4 ay olacaktır. Tekrar halinde ceza süresi: 2, 3 ve 4 katına çıkarılır.

Sahip değişikliği ceza sürecini etkilemez. Birden fazla yasaklı madde tespit edilirse, en ağır ceza uygulanır. Numune analizi ve itiraz sürecinde şahit

numune, yurtiçi veya yurtdışında yetkili bir laboratuvarında test edilebilir. İkinci analiz sonucu kesindir. Disiplin Cezaları ve İtirazlar kapsamında 3 ay ve altındaki men cezaları Yarış Komiserler Kurulu tarafından verilir. Daha uzun süreli veya süresiz men cezaları Yüksek Komiserler Kurulu tarafından uygulanır. Para cezaları her iki kurul tarafından da verilebilir. Cezalara karşı 15 gün içinde Yüksek Komiserler Kurulu'na itiraz edilebilir. Yüksek Komiserler Kurulu kararları kesindir (Anonim 1953).

At Yarışları Yönetmeliğine Göre Belirlenen Yaptırımlar:

MADDE 131 – (1) Sorumluluk: Atın dopingli çıkması durumunda antrenör, seyisbaşı veya seyis sorumludur. Antrenör atanmamışsa, sorumluluk at sahibine aittir. At Sahibine Uygulanan Cezalar: Yasaklı madde tespit edilirse 23.769 TL para cezası. At sahibi aynı zamanda antrenör, seyis başı veya seyis ise 14 ay men cezası. Antrenöre Uygulanan Cezalar: Yarış performansını etkileyen yasaklı madde için 14 ay men, 23.769 TL ceza. Yarış sonucunu etkileyebilecek madde için 9 ay men, 7.730 TL ceza. Sınırlı performans etkisi olan madde için 6 ay men, 4.040 TL ceza. Çok az etkisi olan madde için 4 ay men, 3.565 TL ceza. Seyis başı ve Seyise Uygulanan Cezalar: Antrenöre verilen men süresi kadar yasaklı alanlara giriş yasağı. Antrenörün aldığı para cezasının %50'si oranında para cezası. Tekrar Halinde Cezalar: İlk tekrar: Ceza 2 katına, ikinci tekrar: 3 katına, üçüncü ve üzeri tekrarlar: 4 katına çıkarılır. Birden Fazla Yasaklı Madde Tespiti: En ağır cezaya sahip maddeye göre yaptırım uygulanır. (2) Yasaklı madde fiiline katılan yarış görevlileri süresiz men ve 11.822 TL para cezası alır; görevlerine derhal son verilir ve tekrar yarış işlerinde çalışamazlar. (3) Yasaklı madde tespit edilen atlar, ilgililerinin katılımı olmasa bile koşulardan performansı etkileyen maddeler için 14 ay, yarış sonucunu etkileyebilecek maddeler için 9 ay, sınırlı performans etkisi olan maddeler için 6 ay çok az etkili maddeler için 4 ay men edilir. Tekrar halinde ceza artırılır. İlk tekrar: 2 katı, ikinci tekrar: 3 katı, üçüncü ve sonrası: 4 katı. Ceza süresi, atın aktif yarış dönemlerini kapsamak zorundadır. Sahip değişikliği ceza sürecini etkilemez. Birden fazla yasaklı madde tespit edilirse, en ağır yaptırım uygulanır. (4) Yarış ve Start Denemesi Günü Dışında Yasaklı Madde Tespiti: Veteriner kontrolünde tedavi amaçlı yapıldığı kanıtlanırsa yasak sayılmaz. Tedavi amacı kanıtlanamazsa: Antrenöre 4.040 TL ceza, tedavide yeri olmayan yasaklı madde kullanımı halinde 11.884 TL ceza verilir. (5) (Ata verilecek idari yaptırım kararları şüpheli numunenin alındığı tarihten, kişiler hakkındaki idari yaptırım kararları ise, Yarış Komiserler Kurulunca tedbir kararı verildiği tarihten itibaren başlar (Anonim, 2011).

SONUÇ

Kural ihlallerinde olduğu gibi yaptırımlar konusunda da benzerlikler olduğu kadar farklı birçok nokta göze

çarpmaktadır. Aslında hepsinin temelinde adaletin sağlanması ve caydırıcılık faktörü ön planda tutulmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda her üç kategoride de dopinge mücadelede kural ihlallerine karşılık gelen yaptırımlar genel olarak müsabakalardan men edilmekten ve para cezalarından oluşmaktadır. Ancak insan sporcular ve gösteri atları için geçerli olan kural ihlallerinin detaylandırılmış olması ve ayrıntılı bir şekilde her durumun bir karşılığının olduğunun belirtilmesi sebebiyle insan ve hayvan sporcular için yaptırımların detaylandırılması ve ihlale karşılık gelen yaptırımın kolaylıkla belirlenmesi mümkün olmaktadır. Bu durum, sporcuların veya atlardan sorumlu kişilerin haksızlığa uğramamak adına, itiraz süreçlerinde kolaylık sağlayabildiği gibi, ihlaller konusunda da caydırıcılık anlamında önemli bir rol üstlenir. At yarışlarında ise ihlallerin çok genel anlamda ele alınmış olması yaptırımlar konusunda da kısıtlamaya gidilmesine neden olmaktadır.

Dopinge mücadelede, tüm sporlarda eşit bir performans alanı oluşturmak yasal açıdan çok zordur. Uyumlaştırılmış bir yaklaşım, her şeyden önce küresel düzeyde üstün bir düzenleyici otoriteyi gerektirir. Ulusal kuralların önemli ölçüde farklılık göstermesi nedeniyle sürecin yönetimi zorlu ve daha da karmaşık hale gelebilmektedir. Ulusal Dopinge Mücadele Kuruluşlarının rolleri ve sorumlulukları, operasyonel kararlarında ve faaliyetlerinde spor ve hükümetten bağımsız olmak, aynı zamanda herhangi bir Uluslararası Federasyon, Ulusal Federasyon, Büyük Etkinlik Organizasyonu, Milli Olimpiyat Komitesi, Ulusal Paralimpik Komite veya spor veya dopinge mücadele sorumluluğu olan hükümet departmanlarının yönetiminde veya operasyonlarında yer alan herhangi bir kişinin, kendi operasyonel kararlarına veya faaliyetlerine herhangi bir katılımı yasaklamaktır. Her ne kadar kurumlar kendi içlerinde farklı disiplin süreçleri yönetse de dopinge mücadelenin adil şartlarda gerçekleşmesi adına bu kriterlerin tüm kurumlar tarafından uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Genel olarak bakıldığında doping kullanımının önüne geçerek hem haksız rekabeti engellemek hem de sporcu ve hayvan sağlığını korumak amacıyla uluslararası yapılanmaların öncülüğünde ulusal alanda da birçok kurumsal yapılanmanın oluşturulduğu görülmektedir. Önleme ve bilgilendirme amaçları doğrultusunda kurumların çok yapıli bir sistem içerisinde çalıştıkları göze çarpmaktadır. Bu yapılanmaların hem insan hem de at sporlarında farklı yapılarca yönetildiği her ne kadar iki grup içerisinde yapıların isimleri farklılaşsa da genel amaçlarının dopingin spor içerisinde kullanımının tamamen önüne geçmek olduğu çok açık bir şekilde görülmektedir. Her iki alanda önleme çalışmalarının farklı kollardan devam ettiği görülse de en etkili sürecin kural ihlalleri doğrultusunda karşılaşılan yaptırımlar olduğunu söylemek çok da yanlış olmayacaktır. Üç grup içinde var olan kural ihlallerine bakıldığında insan ve gösteri atları için doping kullanımının önüne geçmek amacıyla çok

kapsamlı şekilde açıklandığı, kural ihlalleri sonrasında karşılaşılabilecek yaptırımların çok açık bir şekilde belirtildiği ve her iki grup içerisinde yer alan sporcuların ya da ilgililerin atacakları adımlarda sorunlarla karşılaşmalarını önlemeyi amaçladığı görülmektedir. Fakat söz konusu durumlar at yarışlarına geldiğinde ihlaller ve yaptırımların çok fazla detaylandırılmadığı görülmektedir. Özellikle at yarışlarının hem ulusal hem de uluslararası alandaki yaygınlığı, popülerliği ve özellikle de maddi kazanımlarının üst düzeyde olduğu düşünüldüğünde hem atların hem atla ilgilenen kişilerin hem de at yarışlarının devamlılığını sağlayan izleyicilerin/bahisçilerin haksız kazançlardan olumsuz etkilenmelerinin önüne geçmek için daha detaylı kural ihlallerine ve yaptırımlara ihtiyaç duyulduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu doğrultuda doping kullanımını önlemek ve sporculara doğru müdahalelerde bulunmak adına hem doping kullanımını önlemeye çalışan kurumlara hem de sporculara bazı öneriler sunulması doğru olacaktır.

KAYNAKLAR

- Anonim. (1953). At Yarışları Kanunu. Tarım ve Orman Bakanlığı. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6132.pdf>.
- Anonim. (2011). At Yarışları Yönetmeliği. Tarım ve Orman Bakanlığı. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=14918&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>.
- Baoutina, A., Bhat, S., Zheng, M., Partis, L., Dobeson, M., Alexander, I. E. & Emslie, K. R. (2016). Synthetic certified DNA reference material for analysis of human erythropoietin transgene and transcript in gene doping and gene therapy. *Gene Therapy*, 23, 708–717.
- Birkeland, K. I., Donike, M., Ljungqvist, A., Fagerhol, M., Jensen, J., Hemmersbach, P., Oftebro, H. & Haug, E. (1997). Blood sampling in doping control: First experiences from regular testing in athletics. *International Journal of Sports Medicine*, 18, 8–12.
- Brooks, R. V., Firth, R. G. & Sumner, N. A. (1975). Detection of anabolic steroids by radioimmunoassay. *British Journal of Sports Medicine*, 9, 89–92.
- Chinery, S. (1983). Anabolic steroids and bodybuilding (p. 41). SMS Publishing.
- Dirix, A. & Sturbois, X. (1998). The first thirty years of the International Olympic Committee Medical Commission 1967–1997. IOC Olympic Study Center.
- Donike, M., Barwald, K. R., Kostermann, K., Schanzer, W. & Zimmermann, J. (1983). The detection of exogenous testosterone. In: H. Heck, W. Hollmann, H. Liesen, & R. Rost (Eds.), *Sport: Leistung und Gesundheit* (pp. 293–298). Deutscher Ärzte-Verlag.
- Dünya Dopingle Mücadele Kuralları (WADA). (2021). Dünya Dopingle Mücadele Kuralları (Code). Erişim Adresi: https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2021_wada_code.pdf.
- Dünya Dopingle Mücadele Ajansı (WADA). (2023). Sporcu Biyolojik Pasaportu Uygulama Yönergeleri (ABP). Erişim Adresi: https://www.wada-ama.org/sites/default/files/2023-07/guidelines_abp_v9_2023_final_eng_1.pdf.
- Fourcroy, J. L. (2008). Pharmacology, doping and sports: A scientific guide for athletes, coaches, physicians, scientists and administrators (pp. 1–8). Routledge Taylor & Francis Group.
- Groth, O., Cykel, I. N. & Eklöv, R. (Eds.) (1960). Olympiaboken (p. 337). Hans Levart Förlag.
- Hanstad, D. V., Smith, A. & Waddington, I. (2008). The establishment of the World Anti-Doping Agency: A study of the management of organizational change and unplanned outcomes. *International Review for the Sociology of Sport*, 43(3), 227–249.
- Higgins, A. J. (2006). From ancient Greece to modern Athens: 3000 years of doping in competition horses. *Journal of Veterinary Pharmacology and Therapeutics*, 29(s1), 4–8.
- Houlihan, B. (2002). Dying to win (2nd ed.). Council of Europe Publishing.
- Kaya, S. (2015). At yarışlarında doping (1. baskı). Ankara, Türkiye. Medisan Yayınları.
- Ljungqvist, A. (2012). The relentless fight against doping. In: M. Watman (Ed.), *IAAF 100 Years* (pp. 113–119). IAAF.
- Ljungqvist, A. (2017). Brief history of anti-doping. *Medicine and Sport Science*, 62, 1–10.
- Møller, V. (2009). The ethics of doping and anti-doping: Redeeming the soul of sport (pp. 4–12). Routledge Taylor & Francis Group.
- Prokop, L. (2002). Lecture on the history of doping. Antidoping Laboratory, Austrian Research Center Seibersdorf.
- Rogozkin, V. A., Morozov, V. I. & Tchaikovsky, V. S. (1979). Rapid radioimmunoassay for anabolic steroids in urine. *Schweizerische Zeitschrift für Sportmedizin*, 21(4), 169–173.
- Thieme, D. & Hemmersbach, P. (2010). Doping in sports (Vol. 195, pp. 1–25). Springer.
- Türkiye Binicilik Federasyonu (TBF). (2015). Türkiye Binicilik Federasyonu Dopingle Mücadele Talimatı. Erişim Adresi: http://www.binicilik.org.tr/dokuman/talimatlar/TBF_dopingle_mucadele_talimatı.pdf.
- Türkiye Binicilik Federasyonu (TBF). (2019). FEI atlar için doping mücadele ve kontrollü ilaçlar talimatı. Erişim Adresi: https://www.binicilik.org.tr/Dosya/IcerikDosya/4-2019/32-tur_2019_fei_equine_anti_doping_and_controlled_medication_regulations.pdf.

- Türkiye Dopingle Mücadele Komisyonu (TDMK). (2021). TDMK Talimatı. Erişim Adresi: <https://www.tdmk.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/TU%CC%88RKI%CC%87YE-DOPI%CC%87NGLE-MU%CC%88CADELE-TALI%CC%87MATI-2021.pdf>.
- Uluslararası Binicilik Federasyonu (FEI). (2025). Equine Anti-Doping and Controlled Medication Regulations. Erişim Adresi: <https://inside.fei.org/sites/default/files/EADCM-Rs-%20Final%20Draft%20effective%201%20January%202025%20-%20clean.pdf>.
- Waller, C. C. & McLeod, M. D. (2016). A review of designer anabolic steroids in equine sports. *Testing and Analysis Separation*, 9(9), 1304–1319.
- Wend, J. T. (2011). The FEI and the continuing fight against doping in equestrian sport. *The International Sports Law Journal*, 3–4.
- Wilson, W. & Derse, E. (2001). Drugs in elite sport: The politics of drugs in the Olympic movement (pp. 1–28). Human Kinetics.
- Wong, J. K. Y. & Wan, T. S. M. (2014). Doping control analyses in horseracing: A clinician's guide. *The Veterinary Journal*, 200, 8–16.
- Young, R. (2017). The development of the World Anti-Doping Code. *Medicine and Sport Science*, 62, 11–21.